

**Wybrane zagadnienia
współczesnego prawa konsularnego**

Wybrane zagadnienia współczesnego prawa konsularnego

**(z perspektywy prawa i praktyki
międzynarodowej oraz polskiej)**

**redakcja naukowa:
Paweł Czubik, Wojciech Burek**

Instytut Multimedialny

Kraków 2014

Recenzenci:

dr hab. Joanna Nowakowska-Małusecka
dr hab. Marek Zieliński

Redakcja:

dr hab. Paweł Czubik
dr Wojciech Burek

Wydanie I

Wydawca: Instytut Multimedialny
ul. Oleandry 1, 30-060 Kraków
www.imw.org.pl

Korekta: Anna Krzesz

Projekt okładki, skład i łamanie: Piotr Korbiel

Na okładce wykorzystano fragment grafiki autorstwa E. Nardi z przełomu XIX/XX w. zatytułowanej *Die Schweizer präsentiren die Waffen vor dem deutschen Gesandten am Vatican* (tytuł według oryginalnej ówczesnej pisowni niemieckiej).

Druk i oprawa: Dante

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych
– Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

© Copyright by Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ & Authors

ISBN 978-83-934132-5-6

SPIS TREŚCI

Wstęp (*P. Czubik, W. Burek*) 7

1. O prawie konsularnym w ogólności i jego kodyfikacji

Anna Szarek-Zwijacz, Geneza i przebieg prac nad Konwencją wiedeńską o stosunkach konsularnych z 1963 roku 13

Tomasz Kamiński, Swoboda porozumiewania się urzędu konsularnego określona w art. 35 konwencji wiedeńskiej z 1963 roku w świetle prac przygotowawczych KPM ONZ 31

Marcin Kałduński, Klauzula największego uprzywilejowania w prawie konsularnym 48

2. Status prawny konsulów honorowych

Andrzej Zdebski, Praktyczne aspekty sprawowania funkcji konsula honorowego w państwie przyjmującym, a Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych 63

Tomasz Trafas, Funkcja konsula honorowego w świetle polskich uregulowań – dylematy teorii i praktyki 70

Krzysztof Strzałka, Rozwój instytucji Konsula honorowego w praktyce dyplomatycznej Włoch 84

3. Konsularne czynności cywilnoprawne

Piotr Cybula, Mariusz Załucki, Funkcje konsula w sprawach spadkowych 107

Marcin Kaleta, Dopuszczalność notarialnego poświadczenia podpisu na dokumencie przez konsula RP 126

4. Stosunki konsularne szczególnych podmiotów przestrzeni międzynarodowej

Ziyad Raouf, Specyfika działalności zagranicznych przedstawicielstw Rządu Regionalnego Kurdystanu 141

Krzysztof Kozbial, Stosunki konsularne mikropaństw na przykładzie Księstwa Liechtensteinu 150

Małgorzata Łakota-Micker, Praktyka i funkcje Konsula Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium Czarnogóry 161

5. Ochrona konsularna

Agnieszka Wedeł-Domaradzka, Jednostka a sprawiedliwość międzynarodowa – uwagi na tle „prawa do informacji o pomocy konsularnej” w sprawie *Avena i inni obywatele Meksyku* 175

Wojciech Burek, Czynności konsularne na rzecz uchodźcy w świetle Europejskiej konwencji o funkcjach konsularnych 192

Oktawian Kuc, Środki prawne przysługujące jednostkom za naruszenie art. 36 Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości oraz sądów krajowych 205

Dobrochna Bach-Golecka, *Civis europeus sum*: uwagi na temat europejskiej opieki konsularnej 217

Joanna Markiewicz-Stanny, Pomoc konsularna w kontekście standardów prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego 227

Anna Umińska-Woroniecka, Pomoc konsularna w świetle Strategii Konsularnych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii w latach 2004–2013 246

Robert Śliwa, Pomoc konsula w zdarzeniu zdrowotnym – „mity medialne” a rzeczywistość prawna 261

Iwona Wrońska, Specyfika pojęcia „przynależność do Narodu Polskiego” w stosunkach międzynarodowych – uwagi na tle realizacji ustawy o Karcie Polaka przez polskie służby konsularne 268

6. O nauczaniu prawa konsularnego

Paweł Czubik, Międzynarodowe i krajowe prawo konsularne – refleksja w 50-lecie kodyfikacji wiedeńskiej dotycząca stanu badań dziedziny w ostatnich latach w Polsce 285

Bibliografia 297

Wstęp

Istnieje przynajmniej kilka powodów uzasadniających opublikowanie niniejszej książki. Przede wszystkim w ostatnich latach w przestrzeni zarówno prawa krajowego, jak i europejskiego oraz międzynarodowego doszło do istotnych zmian w obszarze prawa konsularnego. Polska ustawa o funkcjach konsulów podlegała takim zmianom już kilkakrotnie, zmieniono przepisy międzynarodowej procedury cywilnej i karnej, w tym te oddziałujące na pozycje i funkcje urzędników konsularnych wykonujących swoją służbę w Polsce. Tak zwana europejska opieka konsularna, choć w praktyce bardzo rzadko wykorzystywana, przysługuje jako prawo podmiotowe obywatelom Unii Europejskiej. W prawie międzynarodowym widoczna jest wzrastająca liberalizacja obrotu konsularnego, która przedstawia aktywność konsulatów na zupełnie inne tory. Niespodziewanie odżywiają również nieco bardziej konserwatywne rozwiązania – w 2011 roku weszła nieoczekiwanie w życie Europejska konwencja o funkcjach konsulów z 1967 roku. Jednocześnie coraz częściej konsulowie państw obcych akredytowani w Polsce lub państwach trzecich dokonują czynności notarialnych, które zgodnie z ich zamierzeniem mają skutkować również na terytorium RP.

Ponadto w zeszłym roku (2013) minęło 50 lat od przyjęcia Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych. Co prawda, w odróżnieniu do prawa dyplomatycznego, dla którego umowa wielostronna (Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 roku) jest głównym źródłem prawa, Konwencja konsularna nie jest i nie powinna być głównym punktem odniesienia przy ustalaniu regulacji z zakresu prawa konsularnego, to jednak każda taka rocznica sprzyja pewnym podsumowaniom oraz analizom krytycznym.

Wreszcie prawo konsularne, wskutek aktywności konsularnej przenikającej różne aspekty życia, jest dziedziną, która pozostaje w zakresie niesłabnącego zainteresowania specjalistów z różnych dziedzin prawa – nie tylko prawa międzynarodowego publicznego, lecz również prawa kolizyjnego, prawa administracyjnego, procedury karnej czy cywilnej. Od wejścia w życie Traktatu z Maastricht zagadnienie opieki konsularnej stało się również przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej, a w konsekwencji specjalistów od prawa unijnego oraz integracji europejskiej. Do przedstawicieli wszystkich tych dziedzin, a także historyków zajmujących się historią dyplomacji i obrotu konsularnego oraz praktyków (byłych i obecnych konsulów oraz pracowników MSZ) kierowana jest niniejsza książka.

Powyższe okoliczności oraz wskazane zagadnienia determinują treść niniejszej książki. W zamierzeniu jej twórców ma ona przedstawiać wybrane zagadnienia i problemy współczesnego prawa i obrotu konsularnego. **W jej pierwszym roz-**

dziale, poświęconym zagadnieniem ogólnym i kodyfikacji prawa konsularnego, zamieszczono trzy teksty. Anna Szarek-Zwijacz (KUL) w sposób szczegółowy przedstawiła genezę i przebieg prac nad Konwencją wiedeńską o stosunkach konsularnych. Do prac przygotowawczych nad Konwencją wiedeńską nawiązuje również Tomasz Kamiński (UW), skupiając się jednak na regulacjach dotyczących swobody komunikowania się urzędu konsularnego. Istotną część tekstu tego Autora zajmuje również porównanie regulacji dotyczących swobody komunikowania, jakie znalazły się w kodyfikacji prawa dyplomatycznego oraz właśnie konsularnego. Do prac kodyfikacyjnych prawa konsularnego nawiązuje również Marcin Kałduński (UMK), analizujący klauzulę najwyższego uprzywilejowania w prawie konsularnym. **Rozdział drugi** poświęcony jest statusowi prawnemu konsulów honorowych. Otwiera go analiza praktycznych aspektów sprawowania funkcji konsula honorowego w państwie przyjmującym autorstwa praktyka – Andrzeja Zdebskiego, konsula honorowego Chile w Krakowie. Do aspektów praktycznych wykonywania funkcji konsula honorowego nawiązuje również Tomasz Trafas (AFM w Krakowie), analizujący te funkcje w świetle polskich uregulowań. Perspektywę komparatystyczną przyjął natomiast Krzysztof Strzałka (UJ), przedstawiający rozwój instytucji konsula honorowego w praktyce dyplomatycznej Włoch. Konsularne czynności cywilnoprawne są tematem **rozdziału trzeciego**. Piotr Cybula (AWF Kraków) i Mariusz Załucki (AFM w Krakowie) analizują funkcje konsula w sprawach spadkowych, a Marcin Kaleta (UJ) – problem o bardzo istotnym znaczeniu praktycznym, tj. dopuszczalność notarialnego poświadczenia podpisu na dokumencie przez konsula RP. W **rozdziale czwartym** przedstawiono stosunki konsularne szczególnych podmiotów przestrzeni międzynarodowej, tj. specyfikę działalności zagranicznych przedstawicielstw Rządu Regionalnego Kurdystanu – Ziyad Raof (przedstawiciel Rządu Regionalnego Kurdystanu w Krakowie), stosunki konsularne mikropaństw na przykładzie Księstwa Liechtensteinu – Krzysztof Koźbiał (UJ) oraz początki działalności konsula RP na terytorium Czarnogóry (najmłodszego, powszechnie uznanego państwa Europy) – Małgorzata Łakota-Micker (UWr). Aż osiem tekstów tworzy natomiast **rozdział piąty**, poświęcony różnym aspektom ochrony konsularnej. Trzy z nich bezpośrednio dotyczą różnych aspektów notyfikacji konsularnej, tj. teksty autorstwa Agnieszki Wedeł-Domaradzkiej (UKW w Bydgoszczy), Oktawiana Kuca (UW) oraz Joanny Markiewicz-Stanny (Uniwersytet Zielongórski). Wojciech Burek (UJ) w swoim tekście omówił czynności konsularne na rzecz uchodźcy w świetle Europejskiej konwencji o funkcjach konsularnych. Uwagi na temat europejskiej opieki konsularnej przedstawiła natomiast Dobrochna Bach-Golecka (UW). Perspektywę brytyjską przyjęła Anna Umińska-Woroniecka (UWr) w tekście na temat pomocy konsularnej w świetle Strategii Konsularnych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii w latach 2004–2013, zaś polską – Robert Śliwa (UEK Kraków) w tekście o pomocy konsularnej w zdarzeniu zdrowotnym oraz Iwona Wrońska (UwB),

analizując specyfikę pojęcia „przynależność do Narodu Polskiego” w stosunkach międzynarodowych, zawartą w Ustawie o Karcie Polaka. Książkę zamyka **rozdział szósty**, w którym Paweł Czubik (UJ) analizuje aktualny stan badań nad prawem konsularnym w Polsce.

Mamy nadzieję, że oddana w ręce Czytelników książka spotka się z ich życzliwym przyjęciem, a okaże się interesująca nie tylko dla prawników teoretyków badających prawo konsularne, lecz przede wszystkim dla prawników praktyków po obu stronach „konsularnej barykady” – zarówno konsulów RP za granicą i konsulów państw obcych w RP, jak i profesjonalnych pełnomocników procesowych, sędziów i notariuszy stykających się z tą dziedziną w trakcie swojej bieżącej działalności zawodowej.

Wojciech Burek, Paweł Czubik